

ประโยค ป.ธ. ๙

แต่งไทยเป็นมกษ

204

สอบ วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๓

เมตคานั้น ที่บุคคลแผ่ไปแก่กัน มีอยู่ ๒ สถาน คือ โอิทิสสมรณา แผ่โดยอาการเจาะจง ๑ โอิทิสสมรณา แผ่โดยอาการมิได้เจาะจง ๑ การแผ่โดยอาการเจาะจงนั้น ได้แก่ นิยมตัวลงไปตรง ๆ โดยฐานที่ตนรู้จัก ฟังเห็นอุทาหรณ์ในมารคาบิตามีความรักใคร่ และหวังความเจริญให้แก่บุตรธิดา ส่วนการแผ่โดยอาการมิได้เจาะจงนั้น ได้แก่ ปรรวภทั่วไปไม่เลือกบุคคล มีพระเมตตาของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอันพระองค์ให้เป็น ไปในประชาชนเป็นข้ออ้าง นัยหลังนี้ ย่อมขยายกว้างออกไปได้ตามอัธยาศัยของบุคคลจนไม่มีขอบเขตเป็นที่สุด จิตว่าเมตตาเจโตวิมุติ ทำให้พ้นจากสิ่งที่ดีก็กั้นอันเป็นวัตถุแห่งปฏิหระความกระทบกระทั่ง ๆ

เมตตากุณ ย่อมเป็นเหตุมีกำลังฝังอยู่ในสันดาน ยิ่งบุคคลให้ประกอบการอันเป็นประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะบ้าง โดยมีได้เฉพาะบ้าง อนุรูปแก่เมตตาอันเป็นไปในวารจิต เมตตาที่เป็นโอทิสสมรณาเป็นเหตุชักพามารคาบิตาให้บำรุงเลี้ยงบุตร และให้บุตรปฏิบัติกรณลงคุณท่าน ฝ่ายเมตตาที่เป็นโอทิสสมรณาเป็นสมุฏฐาน ยังสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินให้พิทักษ์รักษาประชาราษฎร์ให้สุขเกษม และทำนุบำรุงให้สมบูรณ์เมตตาที่เป็นไปโดยเจาะจง ย่อมมีมาโดยธรรมดา หากเป็นคุณประหลาดสักปานไรไม่ ถึงว่าอาจให้ไพศาลขึ้นไปกว่านั้นอีก ส่วนเมตตาปรรวภทั่วไปนั้น ย่อมเป็นอัครจริยเกิดขึ้นในน้ำใจอันงามไกลจากริษยาและตระหนี่เป็นอาทิ ปกคิของสัตว์โลก ย่อมคิดเห็นแก่ตนเป็นที่ตั้ง มีความหวังจะบำรุงก็แก่ตน ถึงจะเผยแผ่ก็เพียงบุคคลผู้เกี่ยวข้องกัน โดยฉันทธรรมคาแต่่งมาต่อผู้มีปรีชาเล็งเห็นความปรารถนาของสัตว์ว่าเป็นอันเดียวกันคือรักสุข เกลียทุกข์ ถึงเช่นนั้น ก็ยังเป็นต่าง ๆ กัน ใ้สุขบ้างก็มี ใ้ทุกข์บ้างก็มี ทั้งนี้ก็เพราะความประพฤติ

และความสามารถประกอบกับโอกาสภูมิตำเนาะและกุศลกุศล เมื่อคนได้สุขเห็นปานใด ก็มีใจเมื่อแผ่หวังจะให้เขาได้สุขเช่นนั้นบ้าง คั้งนี้เมตตาจึงจะแผ่กว้างขวางทั่วไปถึงผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับตน แต่นั้นจึงจะพาบุคคลให้เข้าไปถึงไว้ซึ่งวัตถุอันจะให้เกิดสุขบ้าง ซึ่งอุบายอันจะให้ได้สุขวัตถุนั้นบ้างตามอรรถาธิบาย เมตตา ๒ อย่างนี้แล เป็นแก่นมูลให้บุคคลประพฤติทานุทิศประโยชน์แก่กันในกิจการนั้น ๆ คุุณผู้เข็ดชกัศายหุ่่นให้กระคิกไปมา และบั้นมมนุษย์นให้เป็นผู้ประเสริฐกว่ากัน โดยคุณานุภาพ ๖

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงศึกษา กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่างแต่งไทยเป็นมกร

พ.ศ. ๒๕๒๓

206

เมตตา จ นามเสา โททิสฺสผรณาอโนทิสฺสผรณาเวเสน ทุพฺพิชราว
โททิตฺ, ยา อญฺญมญฺญสฺส ผริทฺวา ภาเวทพฺพทา ๖ ทคฺต โททิสฺสผรณา นาม,
ยา โอริโส อคฺคโน ฉาทเก โททิสฺส ผริทฺวา ภาเวทพฺพทา เมตตา ๖
นิตฺสสนญฺเจตฺต ทฎฺจพฺพ ๖ เสงฺยดาปํ มาทาบิฺทโร เมตตาสหคฺเตน เจตฺตา
อคฺคโน ปุคฺคธิฺทราวสฺส เมตฺตายนฺทิตฺ ทาสญฺจาภิกฺขุทฺติมภิกฺกชฺชนฺทิตฺ เอวเมว โททิสฺส
ผรณา เมตตา ภาเวทพฺพทา ๖ อโนทิสฺสผรณา ปเนเสา, ยา มุโขโลกนาภาเวน
สพฺพสทฺเต อารพฺภ ผริทฺวา ภาเวทพฺพทา เมตตา ๖ นิตฺสสนญฺเจตฺต ชฺคฺติเยน
มหาราชเณ อคฺคโน รฎฺจวาสิํนํ ผริทฺวา ภาเวทพฺพทา เมตตา ๖ อญฺมบี
อโนทิสฺสผรณา เมตตา นาม ปุคฺคสชฺฆาเสวเสน อปุปฺมาณํ อปริยฺนคฺติ
ผริทฺวา ภาเวทพฺพทา โททิตฺ อาฆาตวคฺคตฺตสมฺภูทโต พฺยาปาทนีวรนฺโต วิมฺภุคฺค-
จิตฺตคฺคา เมตฺตาเจโตวิมฺภุคฺติ นาม ๖

เมตตา จ นามเสา เณ อาเสวิตา โททิตฺ ภาวิตา พฺหุสิคฺคา
ยานิํกคา วคฺคตฺตคา ปริจิตฺตา สฺสมารทฺธา, โส ปุคฺคโต ยดาร์หํ โอริโสปี
อโนริโสปี ปเรสํ หิตฺตฺซมฺมุปาเทติ ๖ โททิสฺสผรณา เจตฺต เมตตา เยสฺมคฺติ,
เตสฺ มาทาบิฺทโร อคฺคโน ปุคฺคธิฺทโร อฺปนฺนมนฺทิตฺ ทาสญฺจ อฺปกาวี
กโรนฺทิตฺ, ปุคฺคธิฺทโร จ เตสํ ปจฺโจปการี กโรนฺทิตฺ ๖ อโนทิสฺสผรณสมฺภูจฺจนา
ปน เมตตา ยสฺสคฺติ, โส ชฺคฺติโย มหาราช อคฺคโน รฎฺจวาสิโน
สฺจฺจิตฺ กทฺวา รกฺชติ โภเปติ เต จ วุฑฺฒิ วิรุพฺพิ เวปฺลฺลํ
ปาเปติ ๖ อนจฺฉริยํ โช ปเนทํ, ยมยํ โททิสฺสผรณา เมตตา ธมฺมคฺาย
อฺปุปฺชฺชติ, สามี สกฺกา ทโต อคฺคทรี ภิกฺขโยภาวาย ภาเวทฺ ๖ อจฺฉริยํ

โช ปเนกั, ยมยั อโนทิสฺสพรณา เมตฺตา กถฺยาณชฺรณาสยวเสน ภาเวทพฺพาว,
 สธา อีสฺสามจรฺยยาทีหิ วิมฺฤตฺตคฺคา เจโตวิมฺฤตฺติ นาม โหติ ๖ อิมสฺมิฉฺยติ
 โลกสฺสนฺนิวาเส สคฺคา ปกฺคิยา อคฺคตฺตปฺปญฺญา โหนฺติ อคฺคทานเมว
 อฺปฺภฺจาทุมภิกฺกขฺนุติ, กทาจีปึ อคฺคโน ฐมฺมคาย ฉาทกาทินฺเนว ทิคฺสฺซมฺปฺปาเทยฺยํ ๖
 พุทฺธาทโย ปน ปณฺทิตฺตา สพฺเพ หิ สคฺคา นาม สฺซกามา โหนฺติ
 ทฺกฺขปฺปฏฺิฏฺฐา, เอวฉฺยติ กาลเทศาทีหิ ปรียาปฺนฺนาย อคฺคโน อคฺคโน
 ปฏฺิปปาย สามกฺคิยสฺส ปุพฺเพทกฺกสฺสลาถฺสฺสานฉฺย นานคฺคา นานปฺปกาเรหิ สฺซมฺปึ
 ทฺกฺขมฺปึ ปฏฺิสฺสเวทนฺทีหิ สพฺพสคฺคานึ สฺมานปคฺคณภาวึ สฺมนุสฺสสคฺคา สยเมว
 ยาทิสฺ สฺซํ ปฏฺิธฺมฺกฺคิ, ปเรสฺส ทาทิสฺสสฺส สฺซสฺส ปฏฺิธฺมกฺคตฺยา มนฺสิกรโหนฺติ ๖
 อิจฺเจวมยํ เมตฺตา อโนริสฺส อคฺคโน อญฺฉาทกาทินึ ผริทฺวา ภาวิตา
 โหติ ๖ อีทิสฺ หิ เมตฺตา ยสฺสคฺคิ, สฺส ปุคฺคโล อคฺคโน อคฺคโน
 อชฺรณาสยวเสน ปเรสฺส สฺซวคฺคณฺมฺปึ ทปฺปฏฺิธฺมกฺคสฺสปายมฺปึ อฺปฺภฺจเปติ ๖ อีมา
 โช พุทฺพิธฺมาปึ เมตฺตา ยสฺสคฺคิ, สฺส ปุคฺคโล ปฏฺิธฺมกฺค พุทฺธสฺสคฺค
 คเหทฺวา อีโตจฺโต จ อากขุณฺนโต วิย เทสฺ เทสฺ กรณฺเญสฺ อญฺฉมฉฺยสฺส
 ทิกานฺุทฺทึ กโรติ ๖ เมตฺตา จ นามเสธา ปุพฺเพทกฺกสฺสลาเสณ มนฺุสฺเส
 เสยฺยทปฺปคฺเต กถฺวา วิภชฺติ ๖